

236. Bijbelstudie over DE GOLANHOOGTEN DATARAN TINGGI GOLAN RAMAT HAGOLAN רמת הגולן

Deel 3: Geshur en Ma'acha

Deze studiereeks is gebaseerd op de profetie in ירמיהו Yir'm'yahu [Jeremia] 50:19, waarin de Eeuwige belooft, dat Hij in latere tijden behalve het huidige Israël, Judea en Samaria niet alleen het gedeelte van de Golanhoogten aan Zijn volk Israël terug zal geven, dat het gedurende de Zesdaagse Oorlog had veroverd, maar het hele overjordaanse gebied van de stammen R'uveu [Ruben], Gad en Oost-M'nashe [Manasse] inclusief de gehele Bashan [Basan] en Gil'ad [Gilead] in het huidige Syrië en Jordanië, en dat het daar als een kudde schapen weer vredig zal grazen op zijn eigen weiden. Zowel de Golan alsook de Bashan en Gil'ad zijn doordrenkt met Joodse geschiedenis.

Tot aan de grens met Geshur en Ma'acha...

Toen de Israëlieten onder leiding van Moshe [Mozes] de rijksgebieden van de koningen Sichon en Og hadden veroverd, die hen hadden aangevallen, namen zij de Golanhoogten, die geen deel uitmaakten van het koninkrijk Bashan [Basan], in eerste instantie nog niet in bezit omdat ze de grenzen van de daar gelegen buurlanden Geshur [Gesur] en Ma'acha [Ma'acha] respecteerden zoals blijkt uit het verslag van Moshe: *"Wij hebben dat land in bezit genomen, en ik heb het gebied met alle steden vanaf Aro'er op de rand van het Ar'nondal tot halverwege het bergland van Gil'ad [Gilead] toegewezen aan de stammen R'uveu [Ruben] en Gad. De rest van Gil'ad en heel Bashan, het rijk van Og, het hele gebied van Ar'gov [Argob], heb ik aan de helft van de stam M'nashe [Manasse] toegewezen. Heel Bashan wordt ook wel het land van de Refa'im [Refaïeten] genoemd. Ya'ir [Ja'ir], een nakomeling van M'nashe, veroverde het gebied van Ar'gov tot aan de grens met Geshur en Ma'acha en noemde Bashan de 'Dorpen van Ya'ir', naar zichzelf, en zo heet het tot de dag van vandaag!"* (דברים D'varim [Deuteronomium - Ulangan] 3:12-14, NBV). **Bahasa Indonesia:** *"Dan pada waktu itu kita telah memiliki negeri ini; mulai dari Aroer yang di tepi sungai Amon, beserta setengah dari pegunungan Gilead dengan kota-kotanya, aku memberikannya kepada orang Ruben dan orang Gad. Dan sisa Gilead dan seluruh Basan, kerajaan Og, aku memberikannya kepada setengah suku Manasse, semua wilayah Argob sampai ke Basan yang disebut negeri manusia raksasa. Yair anak Manasse, mengambil seluruh wilayah Argob sampai ke perbatasan daerah orang Gesur dan orang Maakha, dan menamai daerah itu, daerah Basan, 'Hawot-Yair' menurut namanya sendiri, sampai sekarang!"*

Ya'ir [Ja'ir] veroverde het rijk van koning Og dus niet inclusief Geshur en Ma'acha, maar tot aan de grens met Geshur en Ma'acha. In de Hebreeuwse grondtekst staat namelijk in vers 14: **עד גבול הגשורי והמעכתי** *ad-g'bul haG'shuri v'haMa'achati*. Het woordje **עד** *ad* betekent 'tot' of 'tot aan' en **גבול** *g'bul* betekent 'grens' of 'gebied'. Het woordje 'ad', dus 'tot aan' geeft derhalve duidelijk aan, dat Israël het rijk van koning Og had veroverd tot aan de grens ofwel tot aan het gebied van de Gesurieten en de Ma'achatiëten.

Dat wordt ook bevestigd door het verslag van Y'hoshua [Jozua]: *"De Israëlieten veroverden eerst het gebied ten oosten van de Jordaan, van het Ar'nondal tot aan het Cher'mongebte met de oostkant van de Jordaanvallei. Zij versloegen de twee volgende koningen: koning Sichon van de Emorieten, die in Chesh'bon zetelde. Hij heerste vanaf Aro'er aan de rand van het Ar'nondal, beter gezegd, vanaf de middenloop van de Ar'non, tot aan het dal van de Yabok, dat de grens met het land van de Amonieten vormde. Zijn gebied omvatte de ene helft van Gil'ad [Gilead] en dat deel van de Jordaanvallei dat zich vanaf de oostkant van het Meer van*

Kineret uitstrekke tot aan de oostkant van de Zoutzee, ofwel de Dode Zee, tot aan Beit haYeshimot. Verder liep het in zuidelijke richting tot aan de rotskloven van de Pis'ga, die een natuurlijke grens vormden. En koning Og van Bashan, die nog van de Refaïeten afstamde (Het Boek: één van de laatste reuzen) en in Ash'tarot en Ed're'i zetelde. Hij heerste over het Hermongebergte, Sal'cha en heel Bashan **tot aan de gebieden** Geshur en Ma'acha, en verder over de andere helft van Gil'ad tot aan het gebied van koning Sichon uit Chesh'bon. De Israëlieten hebben deze twee koningen verslagen onder aanvoering van Moshe, de dienaar van de Eeuwige. Moshe gaf hun gebieden in bezit aan de stammen R'uven [Ruben] en Gad en de eerste helft van de stam M'nashe [Manasse]!” (יהושע Y'hoshua [Jozua - Yosua] 12:1-6, NBV).

Bahasa Indonesia: “Dan inilah raja-raja dari negeri yang bani Israel telah mengalahkannya, dan menduduki negeri mereka di seberang Yordan, di tempat matahari terbit, dari sungai Arnon sampai ke gunung Hermon, dan seluruh Araba ke arah timur: Sihon, raja orang Amori yang tinggal di Heshbon dan yang memerintah dari Aroer, yang terletak di tepi sungai Arnon, dan dari dasar lembahnya, dan setengah Gilead, bahkan sampai ke sungai Yabok, batas wilayah orang Amon; dan dari Araba sampai ke laut Kinerot di sebelah timur, dan sampai ke laut Araba, bahkan sampai ke laut Asin, ke arah timur, jalan menuju Bet-Yesimot, dan ke arah selatan di bawah lereng-lereng Pisga; dan daerah perbatasan Og, raja Basan, dari sisa orang raksasa, yang tinggal di daerah Ashtarot dan di Edrei, dan memerintah di gunung Hermon, dan di Salkah, dan di seluruh Basan, sampai di daerah perbatasan orang Geshur dan orang Maakha, juga setengah daerah Gilead, daerah perbatasan Sihon, raja Heshbon. Musa, hamba Tuhan, dan bani Israel telah mengalahkan mereka. Dan Musa, hamba Tuhan itu, memberikan daerah itu sebagai milik kepada suku Ruben, dan suku Gad, dan setengah suku Manashe!” Ook hier staat in de grondtekst in vers 5: גִּבּוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּעֲחָתִי ad-g'bul haG'shuri v'haMa'achati en is op correcte wijze vertaald: “...tot aan de gebieden Geshur en Ma'acha...”

Geshur en Ma'acha toebedeeld aan de halve stam M'nashe

Dat Ya'ir [Jaïr] deze beide kleine buurlanden ongemoeid liet was zeer edelmoedig van hem, maar achteraf gezien ook een grote fout, want hij kreeg stank voor dank! Deze beide volken ten westen van Bashan bemoeiden zich wijselijk niet met de oorlog tussen Israël en koning Og van Bashan en hielden zich afzijdig, waardoor zij gespaard bleven en hun landen voornamelijk niet aan het grondgebied van de halve stam M'nashe [Manasse] werd toegevoegd, maar zodra alle weerbare mannen van deze stam het veroverde gebied verlaten hadden om hun broeders van de overige stammen bij te staan in hun strijd tegen de Kanaïeten, zagen zij hun kans om Bashan van hen af te pakken! In דְּבָרִים D'varim [Deuteronomium - Ulangan] 3:14 lezen wij: “Ya'ir [Jaïr], een nakomeling van M'nashe, veroverde het gebied van Ar'gov tot aan de grens met Geshur en Ma'acha en noemde Bashan de ‘Dorpen van Ya'ir’, naar zichzelf, en zo heet het tot de dag van vandaag!” **Bahasa Indonesia:** “Yair anak Manashe, mengambil seluruh wilayah Argob sampai ke perbatasan daerah orang Gesur dan orang Maakha, dan menamai daerah itu, daerah Basan, ‘Hawot-Yair’ menurut namanya sendiri, sampai sekarang!”, maar wat later uit hetzelfde hoofdstuk blijkt, kregen Ya'ir en de leiders van de beide andere overjordaanse stammen na de toewijzing van de veroverde gebieden in de verzen 18 t/m 20 van Moshe te horen, dat hun troepen onmisbaar waren voor de verovering van het Beloofde Land en zich daarom bij de hoofdmacht moesten aansluiten, waarmee ze hun nieuw verkregen gebieden echter voor onbepaalde tijd vrijwel onbeschermd moesten achterlaten: “De Eeuwige, uw G'd, heeft u dit land gegeven om het in bezit te nemen. Nu moeten uw weerbare mannen als voorhoede voor uw broeders, het volk van Israël, uit trekken. Alleen uw vrouwen, kinderen en vee - ik weet hoeveel vee u hebt - mogen in de steden blijven die ik u heb toegewezen, totdat de Eeuwige ook uw broeders vrede heeft gegeven en ook zij het land in bezit hebben genomen dat de Eeuwige, uw G'd, hun geeft aan de overkant van de Jordaan. Pas dan mag ieder van u teruggaan naar zijn eigen grond, die hij van mij heeft gekregen!” (NBV). **Bahasa Indonesia:** “Tuhan, Elohimmu, telah memberikan negeri ini kepadamu untuk memilikinya. Semua keturunan yang perkasa, yang diperlengkapi, kamu harus menyeberang di hadapan saudara-saudaramu, bani Israel. Hanya istri-istrimu dan anak-anakmu serta kawanan ternakmu boleh tinggal di dalam kota-kotamu yang telah aku berikan kepadamu, karena aku mengetahui bahwa padamu ada banyak kawanan ternak, sampai Tuhan mengawasi keamanan kepada

saudara-saudaramu, seperti dirimu, dan mereka pun memiliki negeri, yang Tuhan, Elohimmu, berikan kepada mereka di seberang Yordan. Sesudah itu, kamu dapat kembali, masing-masing ke tanah milikmu yang telah aku berikan kepadamu!” Dat was even slikken.

Na de dood van Moshe herinnerde zijn opvolger de overjordaanse stammen aan dit bevel voordat ze de Jordaan overstaken, en zij beloofden plechtig, zich volledig hieraan te houden, wat ze inderdaad ook deden (יהושע Y'hoshua [Jozua - Yosua] 1:12-18). Alleen hun vrouwen, kinderen en ouderen bleven in de gebieden ten oosten van de Jordaan, terwijl de weerbare mannen zich bij de andere stammen aansloten in de strijd tegen de heidense Kanaänieten, die de afgoden dienden en mensenoffers brachten. Nadat ook het land ten westen van de Jordaan, dat de Eeuwige hen onder ede beloofd had, veroverd was, liet Y'hoshua de stammen R'uvén [Ruben], Gad en de eerste helft van de stam M'nashe [Manasse] bij zich komen en zei tegen hen: “U hebt alles gedaan wat Moshe, de dienaar van de Eeuwige, u heeft opgedragen en u bent ook mij in alles gehoorzaam geweest. U hebt uw broeders al die jaren nooit in de steek gelaten, maar de opdracht die de Eeuwige, uw G'd, u gegeven heeft getrouw uitgevoerd, tot op de dag van vandaag. Nu heeft Hij uw broeders vrede gegeven, zoals hij hun heeft beloofd. Ga daarom terug naar uw eigen woonplaatsen, ga naar uw eigen gebied dat Moshe, de dienaar van de Eeuwige, u heeft toegewezen ten oosten van de Jordaan. Maar houdt u altijd aan de geboden die hij u in zijn onderricht gegeven heeft: heb de Eeuwige, uw G'd lief en volg de weg die Hij u wijst, leef Zijn geboden na, wees Hem toegedaan en dien Hem met hart en ziel! Hierna zegende Y'hoshua hen en nam afscheid, waarna ze huiswaarts gingen!” (יהושע Y'hoshua [Jozua - Yosua] 22:2-6, NBV). **Bahasa Indonesia:** “Kamu telah melakukan semua yang telah Musa, hamba Tuhan itu, perintahkan kepadamu. Dan kamu telah mendengarkan perkataanku, terhadap semua yang telah aku perintahkan kepadamu. Sepanjang hari-hari ini sampai dengan hari ini kamu tidak pernah meninggalkan saudara-saudaramu, dan kamu telah memelihara tanggung jawab atas perintah Tuhan, Elohimmu. Dan sekarang, Tuhan, Elohimmu, telah memberikan ketenteraman kepada saudara-saudaramu, sebagaimana Dia telah berkata kepada mereka. Maka sekarang pulanglah ke perkemahanmu, ke tanah milikmu, yang telah Musa, hamba Tuhan itu, perintahkan kepadamu di seberang Yordan. Hanya, perhatikanlah dengan sungguh-sungguh untuk melakukan perintah-perintah dan hukum yang telah Musa, hamba Tuhan itu, perintahkan kamu, untuk mengasihi Tuhan, Elohimmu, dan berjalan di sepanjang jalan-Nya, serta memelihara perintah-perintah-Nya, dan berpegang erat kepada-Nya, dan melayani Dia dengan segenap hatimu dan dengan segenap jiwamu. Lalu Yosua memberkati mereka dan melepas mereka pergi. Dan mereka pun pulang ke perkemahan mereka!”

Toen ze echter thuiskwamen, ontdekten de mannen van Oost-M'nashe [Manasse], dat een groot deel van hun land, namelijk de Bashan met zestig steden, die in Deuteronomium 3:14 ‘Dorpen van Ya'ir’ genoemd werden, gedurende hun afwezigheid was geannexeerd door de Gesurieten en de Arameeërs: “Deze zogeheten ‘Dorpen van Ya'ir’ werden ingenomen door Geshur en Aram, zestig nederzettingen in totaal, waaronder Q'nat [Kenat] en de omringende dorpen, die allemaal werden bewoond door nakomelingen van Machir, de vader van Gil'ad!” (דברי הימים Div'rei haYamim alef [1 Kronieken - 1 Tawarikh] 2:23, NBV). Groot Nieuws Bijbel: “Maar de buurlanden Geshur en Aram veroverden zestig nederzettingen, waaronder de ‘Dorpen van Ya'ir’ en Q'nat, en de plaatsen in de nabijheid. Al de plaatsen behoorden aan Machir, de vader van Gil'ad!” **Bahasa Indonesia:** “Dan dia merebut Geshur dan Aram, dengan kota-kota Yair dari mereka, serta Kenat dan kota-kotanya, enam puluh kota. Semua ini milik anak Makir, ayah Gilead!” Of de thuisgekomen strijders van Oost-M'nashe hun kwijtgeraakte steden en dorpen gewapenderhand terugveroverd hadden of de Gesurieten en Arameeërs in paniek gevlucht waren bij het zien van het aanstormende sterke leger staat niet in de Bijbel, maar wat er wel staat is, dat de gehele Bashan daarna weer in de handen van Israël was, en dat de Israëlieten deze keer zelfs ook heel Geshur en Ma'acha hebben ingenomen en ingelijfd bij het erfgebied van de halve stam M'nashe ten oosten van de Jordaan.

Bij de definitieve verdeling van het Beloofde Land zei Y'hoshua: “Verdeel het daarom in gebieden voor de negen overgebleven stammen en de tweede helft van de stam M'nashe. De stammen R'uvén [Ruben] en Gad en de eerste helft van de stam M'nashe [Manasse] hadden reeds het grondgebied ontvangen dat Moshe, de dienaar van de Eeuwige, hun ten oosten van de Jordaan had toegewezen. Het liep vanaf de stad Aro'er aan de rand van het Ar'nondal, beter

gezegd, vanaf de stad die in het dal zelf ligt, tot aan het land van de Amonieten en omvatte de hele hoogvlakte van Medeva en Divon, met alle steden van koning Sichon van de Emorieten, die in Chesh'bon heerste. Verder omvatte het Gil'ad en de gebieden Geshur en Ma'acha, het hele Cher'mongebertge en heel Bashan tot aan Sal'cha; kortom, het hele rijk van koning Og uit Bashan, die in Ash'tarot en Ed're'i heerste en nog van de Refaïeten afstamde!” (יהושע Y'hoshua [Jozua - Yosua] 13:7-12a, NBV). **Bahasa Indonesia:** “Maka sekarang, bagikanlah negeri ini sebagai milik pusaka kepada sembilan suku dan setengah dari suku Manashe. Bersamanya, orang Ruben, dan orang Gad menerima milik pusaka mereka, yang telah Musa berikan kepada mereka di seberang sungai Yordan di sebelah timur, sebagaimana Musa, hamba Tuhan itu, telah memberikannya kepada mereka; dari Aroer di tepi sungai Arnon, dan kota yang terletak di tengah-tengah lembah, dan seluruh dataran Madeba, sampai ke Dibon; dan semua kota Sihon, raja dari orang Amori, yang memerintah di Heshbon, sampai ke wilayah perbatasan orang Amon. Dan Gilead, dan daerah perbatasan orang Geshur dan daerah orang Maakha, dan seluruh gunung Hermon, dan seluruh Basan sampai ke Salkah, seluruh kerajaan Og di Basan, yang memerintah di Ashtarot dan di Edrei; ialah yang masih tinggal dari sisa keturunan para raksasa, dan Musa telah mengalahkan mereka serta menyingkirkan mereka!” In de Hebreeuwse grondtekst staat in vers 11 dus niet zoals in hoofdstuk 12, vers 5: וְהַמְעַכְתִּי יְהוֹשֻׁעַ וְגִבּוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּאֲחַתִּי ad-g'bul haG'shuri v'haMa'achati [tot aan de gebieden van de Gesurieten en de Maächatieten], maar: וְהַמְעַכְתִּי יְהוֹשֻׁעַ וְגִבּוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּאֲחַתִּי ug'bul haG'shuri v'haMa'achati [én de gebieden van de Gesurieten en de Maächatieten]. Het woordje ‘en’ betekent dus ‘inclusief’.

Ook Geshur en Ma'acha in de Golanhoogten werden door Y'hoshua [Jozua], de zoon van Nun, nu evenals de Bashan-regio en het Hermongebertge definitief aan de oostelijke helft van de stam M'nashe [Manasse] toebedeeld en maakten daarmee deel uit van Israël. Sindsdien woonden de Israëlieten ook in de Golanhoogten. Toch in tegenstelling tot de Emorieten en andere heidense volken werden de Gesurieten en Maächatieten door hen niet uitgeroeid en ook niet verdreven, maar mochten in hun midden blijven wonen zoals blijkt uit het volgende vers: “Moshe had de Emorieten verslagen en uitgeroeid. Maar Israël roeide de Geshuri [Gesurieten] en de Ma'achati [Maächatieten] niet uit, zodat deze volken in hun midden bleven wonen, tot op de dag van vandaag!” (יהושע Y'hoshua [Jozua - Yosua] 13:12b-13, NBV). Het Boek: “Het volk Israël had de Gesurieten en de Maächatieten niet verdreven, zodat zij tot op de dag van vandaag temidden van de Israëlieten wonen!” **Bahasa Indonesia:** “Dan bani Israel tidak menghalau orang Geshur dan orang Maakha, tetapi orang Geshur dan orang Maakha itu hidup di tengah-tengah orang Israel sampai hari ini!” Nadat Geshur en Ma'acha werden opgenomen in het erfdeel van Oost-M'nashe, vond er een vermenging plaats met de Israëlieten en een groot deel van de Geshuri [Gesurieten] en Ma'achati [Maächatieten] integreerden en assimileerden zich en gingen op in de Israëlitische samenleving. Wie waren de Geshuri [Gesurieten] en de Ma'achati [Maächatieten] eigenlijk? Waarom werden zij door de Israëlieten anders behandeld dan de Kanaänietische volken?

Het koninkrijk Ma'acha [Maächa]

Maächa, in het Hebreeuws מַעַכְתִּי Ma'acha, was een klein koninkrijk ten oosten van de Boven-Jordaan en het Meer van Galilea tot aan de westelijke grens van Bashan [Basan]. De inwoners werden Maächatieten genoemd, in het Hebreeuws מַעַכְתִּי Ma'achati. Ma'acha was in het noordelijke deel van de Golanhoogten gelegen en grensde in het zuiden aan Geshur [Gesur]. Het liep van de zuidelijke hellingen van het Hermongebertge tot aan het Hula-bekken en van de rivier de Jordaan oostwaarts tot aan de rand van de Syrische woestijn.

In de 12^e eeuw v.G.T. werden zowel de Maächatieten alsook de Gesurieten onderworpen door Y'hoshua [Jozua] en hun gebieden toegevoegd aan het grondgebied van Oost-Manasse. Zij werden echter niet verdreven, maar ingelijfd, en mochten blijven wonen temidden van hun nieuwe burens. Waarom? Waarschijnlijk omdat de Israëlieten ze als verre familie beschouwden. Zowel de Gesurieten alsook de Maächatieten behoorden immers tot de nakomelingen van Aram, de zoon van Shem [Sem], de zoon van Noach. Aram was een broer van Ar'pach'shad [Arpachsad], de grootvader van Ever [Heber], van wie de Hebreeën afstammen (בראשית B'reshit [Genesis - Kejadian] 10:21-24). Enkele hoofdstukken verder is Ma'acha [Maächa] een

zoon van Nachor [Nahor], de broer van Av'raham [Abraham]: *"Enige tijd later ontving Av'raham [Abraham] het bericht dat ook Mil'ka [Milka], de vrouw van zijn broer Nachor, zonen had gekregen: Utz [Us] als eerste, en verder Buz, Q'mu'el [Kemuël], de vader van Aram, Kesed, Chazo, Pil'dash [Pildas], Yid'laf [Jidlaf] en B'tu'el [Betuël]. B'tu'el was het die Riv'qa [Rebekka] verwekte. Deze acht zonen baarde Mil'ka aan Av'rahams broer Nachor. Ook zijn bijvrouw, die R'uma [Reüma] heette, bracht kinderen ter wereld: Tevach [Tebach], Gacham, Tachash [Tachas] en Ma'acha [Maächa]!"* (בראשית B'reshit [Genesis - Kejadian] 22:20-24, NBV).

Bahasa Indonesia: *"Dan setelah peristiwa-peristiwa itu, terjadilah bahwa kepada Abraham diceritakan dengan berkata: Ketahuilah, Milka, ya, dia telah melahirkan anakanak lelaki bagi Nahor, saudaramu itu: Us, anak sulungnya, dan Bus, saudaranya, dan Kemuel, bapak orang Aram, dan Kesed, dan Hazo, dan Pildash, dan Yidlaf, dan Betuel. Dan Betuel memperanakkan Ribka. Inilah kedelapan anak yang telah Milka lahirkan bagi Nahor, saudara Abraham. Dan gundiknya yang namanya Reumah, ya, dia juga telah melahirkan Tebah, dan Gaham, dan Tahash, serta Maakha!"* Ma'acha was dus een oom van Riv'qa [Rebekka], de vrouw van Yitz'chaq [Isaäk].

De Ma'achati [Maächatieten], de nakomelingen van Ma'acha, waren dus inderdaad aan de Israëlieten verwant, hetgeen niet gezegd kan worden van de Emorieten, en zeker niet van de Refaïeten. Vandaar het verschil in de houding van Israël jegens hen en de andere volken in deze regio. Toch het bloed kruipt waar het niet gaan kan, luidt een oude gezegde, want een directe bloedverwantschap geeft uiteindelijk de doorslag tegenover een familieband in verre graad. Vandaar dat de Aramese Maächatieten in de 10^e eeuw v.G.T. in de oorlog tegen Israël partij trokken voor de Amonieten, de nakomelingen van Lot, die een zoon was van Av'rahams broer Charan [Haran], en samen met hun Aramese broeders uit Rechov, Tzova en Ish-Tov tegen het leger van David ten strijde trokken.

Het overgebleven deel van de Maächatieten, dat niet geassimileerd was, behield temidden van Israël blijkbaar een zekere autonomie in de vorm van een klein koninkrijk, waarschijnlijk als een vazalstaat van Israël, zoals klaarblijkelijk ook met de Gesurieten het geval was. De koning van Ma'acha maakte een grote fout, zich uit geldzucht door de Amonieten te laten inhuren voor hun oorlog tegen de Israëlieten, wiens vazal hij eigenlijk was. Chanun, de koning van Amon, liet zich na de dood van zijn vader door zijn raadsheren aanpraten, dat David zijn afgezanten niet gestuurd had om hem zijn deelneming te betuigen, maar om hem te bespioneren, hetgeen natuurlijk niet waar was. Daarop liet hij hen oppakken, liet één kant van hun baard afscheren en de onderkant van hun kleren tot boven hun billen afknippen en stuurde hen halfnaakt terug. De mannen schaamden zich natuurlijk enorm en koning David was laaiend over de beledigende behandeling, die zijn gezanten moesten ondergaan. Chanun begreep blijkbaar heel goed dat hij daarmee de woede van David had opgewekt, maar hij wist ook maar al te goed, dat zijn eigen leger niet opgewassen was tegen de geoefende stormtroepen van Israël en daarom zocht hij hulp bij diverse naburige Aramese koninkrijken.

In שמואל ב Sh'mu'el bet [2 Samuël] 10:6 lezen wij hierover *"De Amonieten beseften dat ze zich bij David onmogelijk hadden gemaakt. Daarom wierven ze huurlingen: twintigduizend man voetvolk bij de Arameeërs van Rechov [Rechob] en Tzova [Soba], duizend man bij de koning van Ma'acha [Maächa] en nog een twaalfduizend bij Ish-Tov [Is-Tob]!"* (NBV). **Bahasa Indonesia:** *"Dan bani Amon melihat bahwa mereka dibenci Daud. Lalu bani Amon mengutus dan menyewa orang Aram dari Bet-Rehob, serta orang Aram dari Zoba, dua puluh ribu pasukan pejalan kaki; dan raja Maakha dengan seribu orang; dan orang Tob dengan dua belas ribu orang!"* Het kleine aantal troepen dat de Maächatieten leverden, vergeleken met die van de andere bondgenoten, kan duiden op de kleine omvang van het koninkrijk Ma'acha. Toch niet alleen voetsoldaten werden ingehuurd, maar ook bemande strijdwagens: *"Daarom stuurden Chanun en de Amonieten duizend talent zilver naar de Arameeërs van Naharayim, Ma'acha en Tzova om strijdwagens en wagenmenners te huren. Ze huurden tweeëndertigduizend strijdwagens en verzekerden zich van de hulp van de koning van Ma'acha en zijn leger!"* (דברי הימים א Div'rei haYamim alef [1 Kronieken - 1 Tawarikh] 19:6-7, NBV).

Bahasa Indonesia: *"Dan bani Amon memandang bahwa mereka telah membuat diri mereka dibenci oleh Daud, maka Hanun dan bani Amon mengirim seribu talenta perak untuk menyewa bagi mereka kereta-kereta perang dan pasukan berkuda dari Aram-Naharaim, dan dari Aram-*

Maakha, dan dari Zoba. Maka mereka menyewa bagi mereka tiga puluh dua ribu kereta perang, juga raja Maakha dan rakyatnya, lalu mereka datang dan berkemah di depan Medeba, demikianlah dari kota-kota mereka bani Amon telah dikumpulkan dan mereka datang ke medan perang!" Naharayim [Naharaïm] was de streek waar Av'raham [Abraham] vandaan kwam en waar de aartsvaders hun vrouwen zochten om mee te trouwen. In het boek Genesis worden de namen Aram-Naharayim, Paddan-Aram en Charan [Haran] min of meer uitwisselbaar gebruikt. Rechov [Rechob] lag in het noorden van de Libanon, ten westen van Tel Dan, op de weg naar Chamat [Hamat]. De Aramese bewoners van deze stad waren nauw met de Arameeërs van Tzova [Soba] vervonden. Tzova [Soba] was een Aramees koninkrijk, dat zich uitstreckte van de Beqa'a-vallei langs de oostkant van het Anti-Libanongebergte tot aan Chamat [Hama] in het noorden en Damascus in het zuiden. Ish-Tov was een Aramees koninkrijk ten oosten van Edr'e'i, het huidige Dara'a in Zuid-Syrië.

"Toen dit David ter ore kwam, stuurde hij Yoav [Joab] met zijn keurtroepen naar Raba. De Amonieten rukten uit en stelden zich in slagorde op voor de poort. De Arameeërs van Tzova en Rechov en de mannen van Ish-Tov en Ma'acha betrokken stellingen elders in het veld. Yoav, die zag dat hij op twee fronten werd bedreigd, koos de allerbeste soldaten van Israël uit en stelde deze op tegen de Arameeërs. De rest van de soldaten plaatste hij onder bevel van zijn broer Avishai en stelde hij op tegen de Amonieten. Daarbij zei hij: Als de Arameeërs sterker blijken dan ik, kom jij mij te hulp, en als de Amonieten sterker blijken dan jij, zal ik jou helpen. Wees sterk! Laten we onze krachten bundelen omwille van ons volk en de steden van onze G'd; de Eeuwige zal doen wat Hij het beste vindt. Zodra Yoav met zijn soldaten de aanval opende, sloegen de Arameeërs op de vlucht. Toen de Amonieten zagen dat de Arameeërs waren gevlucht, maakten ze zich voor Avishai uit de voeten en trokken ze zich terug in de stad. Yoav staakte de strijd tegen Amon en ging terug naar Yerushalayim [Jeruzalem]. De Arameeërs beseften dat ze door Israël verslagen waren en zochten versterking. Hadad'ezer deed een beroep op de Arameeërs die aan de overkant van de Eufraat woonden, en liet ze naar Chelam oprukken onder aanvoering van zijn opperbevelhebber Shovach [Sobach]. Toen David hiervan hoorde, verzamelde hij alle troepen van Israël en trok de Jordaan over naar Chelam. De Arameeërs stelden zich tegenover David op en vielen hem aan. De Israëlieten joegen hen op de vlucht, en David doodde zevenhonderd Aramese wagenmenners en veertigduizend ruiters. Ook opperbevelhebber Shovach werd door hem getroffen en gedood. De vazallen van Hadad'ezer moesten zich bij hun nederlaag neerleggen. Ze sloten vrede met Israël en onderwierpen zich. De Arameeërs waagden het voortaan niet meer om de Amonieten te hulp te komen!" (שמואל ב' [2 Samuël] 10:7-19).

Bahasa Indonesia: "Dan Daud mendengar, lalu ia mengutus Yoab dengan seluruh pasukan, orang-orang perkasanya. Dan bani Amon datang, lalu mempersiapkan pertempuran di depan gerbang. Dan orang-orang Aram dari Zoba, dan Rehob, dan orang-orang dari Tob, dan Maakha ada bersama mereka di padang. Dan Yoab melihat bahwa serangan terhadapnya ada di depan dan di belakangnya. Lalu ia memilih dari semua orang-orang pilihan di Israel, dan mempersiapkan mereka untuk melawan orang-orang Aram. Dan sisa dari orang-orang itu, ia menyerahkannya kepada saudaranya, Abisai dan dia mempersiapkannya untuk melawan bani Amon. Dan dia berkata: Jika orang-orang Aram lebih kuat dariku, maka kamu akan menjadi bagianku; dan jika bani Amon lebih kuat darimu, maka aku akan datang menolongmu. Jadilah kuat, dan marilah kita kuat demi rakyat kita dan demi kota-kotaElohim kita. Dan biarlah Tuhan melakukan hal yang baik menurut pandangan-Nya. Dan Yoab bersama pengikutnya mendekat untuk bertempur melawan orang Aram. Dan mereka melarikan diri dari hadapannya. Dan bani Amon melihat bahwa orang-orang Aram melarikan diri, maka mereka pun melarikan diri dari hadapan Abisai dan masuk ke dalam kota. Lalu Yoab berbalik dari bani Amon dan pulang ke Yerusalem. Dan orang Aram melihat bahwa mereka telah terpukul kalah di hadapan orang Israel. Maka mereka berkumpul bersama. Dan Hadadezer mengutus dan membawa orang-orang Aram yang berada di seberang sungai. Dan mereka datang ke Helam; dan Sobakh menjadi panglima tentara Hadadezer di hadapan mereka. Dan hal itu diberitahukan kepada Daud, lalu ia mengumpulkan seluruh Israel, dan dia menyeberangi Yordan dan datang ke Helam. Dan orang Aram mengatur barisannya untuk bertemu Daud. Lalu mereka berperang melawan dia. Dan orang-orang Aram melarikan diri dari hadapan orang Israel. Dan Daud menewaskan tujuh ratus orang Aram di atas kereta perang, dan empat puluh ribu pasukan berkuda. Dan dia memukul kalah Sobakh, panglima pasukan

dan dia mati di sana. Dan semua raja-raja, hamba-hamba Hadadezer melihat bahwa mereka telah dipukul kalah di hadapan Israel. Lalu mereka membuat perdamaian dengan Israel, dan melayani mereka. Dan orang-orang Aram takut membantu bani Amon lagi!”

De Aramese koningen, waaronder dus ook de koning van Ma'acha, zagen in, dat hun nederlaag een feit was, gaven zich over aan Israël en onderwierpen zich aan koning David. Daarmee was het afgelopen met de autonome status van Ma'acha, en werd dit gebied in de noordelijke helft van de Golanhoogten weer een integraal onderdeel van Israël. Daarna wordt Ma'acha in de Bijbel niet meer genoemd.

Het koninkrijk Geshur [Gesur]

Gesur, in het Hebreeuws גִּשּׁוּר Geshur, was een koninkrijk in de oude Levant, gelegen in de zuidelijke Golanhoogvlakten en wordt geïdentificeerd met het gebied dat zich uitstrekt langs de oostelijke oever van de Boven-Jordaan en het Meer van Galilea, de noordelijke oever van de rivier de Yar'muk [Jarmuk], de zuidelijke grens van Ma'acha en de westelijke grens van Bashan [Basan]. De natuurlijke oostelijke grens van Geshur wordt gevormd door de rivier de Allan, die de Golan scheidt van de Bashan. De hoofdstad van Geshur was vermoedelijk Beit Tzaida [Betsaïda] aan de noordoever van Yam Kineret [het Meer van Galilea]. In 1971 werd op de Golanhoogten een Kibbutz Geshur gesticht, die vernoemd is naar het historische koninkrijk, dat in dezelfde regio lag.

Gezien het feit, dat de Gesuriëten evenals de Ma'achatiëten na de verovering van deze beide landen door de Israëliëten niet verdreven werden, maar temidden van hen op het grondgebied van de halve stam M'nashe [Manasse] mochten blijven wonen, was er ook onder hen sprake van een grootschalige assimilatie. Degenen van hen, die niet geassimileerd waren, behielden evenals hun noorderburen als een vazalstaat van Israël een zekere autonomie in de vorm van een klein onbeduidend koninkrijk, dat echter wel een belangrijke rol speelde in het leven van David zoals we straks zullen zien.

Twee volken met dezelfde naam?

Voordat ik verder ga wil ik er wel op wijzen, dat er ten opzichte van de G'shuri [Gesuriëten] als volk nogal enige verwarring bestaat omdat de Bijbel het over twee groepen met dezelfde naam heeft: de noordelijke Gesuriëten in de Golanhoogten en de zuidelijke Gesuriëten in de Negev. In beide gevallen staat in de Hebreeuwse grondtekst dezelfde naam: גִּשּׁוּרִי G'shuri.

De zuidelijke Gesuriëten worden in יְהוֹשׁוּעַ Y'hoshua [Jozua - Yosua] 13:1-3 in één adem met de Filistijnen genoemd: *“Y'hoshua [Jozua] was erg oud geworden. De Eeuwige zei tegen hem: Je bent nu erg oud geworden, maar toch moet een groot deel van het land nog veroverd worden. Het gaat om de volgende gebieden: De streek waar de Filistijnen en de Gesuriëten wonen. Dit gebied wordt bij Kanaän gerekend en strekt zich uit van Shichor [Sichor], het beekdal aan de grens met Egypte, tot aan Eq'ron [Ekron] in het noorden. Hieronder vallen de steden 'Aza [Gaza], Ash'dod [Asdod], Ash'qelon [Askelon], Gat en Eq'ron [Ekron], waarover de vijf stadsvorsten van de Filistijnen regeren, evenals het gebied van de Awwieten in het zuiden!”* (Groot Nieuws Bijbel). **Bahasa Indonesia:** *“Adapun Yosua sudah tua, sudah masuk umur. Maka berfirmanlah Tuhan kepadanya: Engkau sudah tua, sudah masuk umur, sedangkan negeri yang tersisa untuk dimiliki masih sangat banyak. Inilah negeri yang masih tersisa, yaitu seluruh wilayah orang Filistin dan seluruh wilayah orang Geshur. Mulai dari Shihor yang ada di depan Mesir dan sampai ke perbatasan Ekron sebelah utara, itu diperhitungkan sebagai milik orang Kanaan; kelima rajakota orang-orang Filistin yaitu Gaza dan Asdod, Askelon, Gat dan Ekron, juga orang-orang Awi di sebelah selatan!”*

Volgens deze tekst waren de Filistijnen en de Gesuriëten blijkbaar burenen van elkaar, want zij woonden in dezelfde streek. Dat blijkt ook uit שְׂמוּאֵל Sh'mu'el alef [1 Samuël] 27:7-8, waar David regelmatig invallen uitvoerde in het gebied van de Gesuriëten ten zuiden van Filistea terwijl hij zich voor Sha'ul [Saul] in Tziq'lag [Siklag] schuilhield: *“In de tijd dat David en zijn mannen op Filistijns grondgebied woonden, een jaar en vier maanden om precies te zijn, trokken ze er geregeld op uit om de stammen te overvallen die woonden in het gebied van*

Telam tot aan Shur [Sur], waar Egypte begint: nu eens de Gesurieten, dan weer de Girzieten of de Amalekieten!” **Bahasa Indonesia:** “Dan Daud tinggal di daerah orang Filistin satu tahun empat bulan lamanya. Lalu Daud dan orang-orangnya mendaki dan menyerang orang-orang Gesur, dan orang-orang Gizri, dan orang-orang Amalek. Sebab mereka adalah penduduk negeri itu di masa lalu; sejauh kamu datang ke Shur dan ke tanah Mesir!”

Geleerden zijn het oneens over de oorsprong van deze Gesurieten. Sommigen geloven dat ze één volk waren en dat een deel van hen vanuit de Golan naar het zuiden getrokken was om zich daar te vestigen. Anderen zeggen, dat het om twee totaal verschillende volken gaat en dat de zuidelijke Gesurieten derhalve niet van de Arameeërs afstamden, maar van de Hurrieten, en weer anderen beweren dat ze van de Hettieten afstamden. Of hun roots nu bij de Hurrieten of de Hettieten liggen is voor mij niet zo relevant, maar dat de zuidelijke Gesurieten niets met hun noordelijke naamgenoten te maken hebben is mij wel duidelijk gezien het feit, dat “van Telam” in vers 8 gebaseerd is op de Septuaginta, terwijl er in de Hebreeuwse tekst מְעוֹלָם m’olam staat, hetgeen “van oudsher” betekent. De NBG-vertaling geeft dit vers op de juiste wijze weer: “David nu en zijn mannen trokken uit en deden overvallen op de Gesurieten, de Gizrieten en de Amalekieten; want dezen zijn de bewoners van het land van oudsher, in de richting van Sur tot aan het land Egypte!” alsook Het Boek: “David en zijn mannen overvielen in die periode de Gesurieten, de Gizrieten en de Amalekieten; volken die sinds het grijze verleden bij Sur langs de weg naar Egypte woonden!” Als de G’shuri [Gesurieten] al van oudsher het grensgebied van de Negev en de Sinai rondom Shur bewoonden, kunnen ze onmogelijk met de bewoners van de Golan in verband gebracht worden. Ik denk derhalve, dat we de overeenkomsten tussen deze beide volken niet zozeer in een biologische verwantschap moeten zoeken, maar eerder in de taalkundige betekenis van de gemeenschappelijke naam גִּשּׁוּרִי G’shuri, want de naam van het land גִּשּׁוּר Geshur is namelijk afgeleid van גִּשְׁר Gesher, het Hebreeuwse woord voor ‘brug’. Het woord גִּישָׁר gisher betekent overbruggen, גִּשּׁוּר gashur betekent overbrugd en גִּישּׁוּר Gishur is een overbrugging. Omdat de G’shuri [Gesurieten] zowel in de Golan alsook in de Negev de grensregio tussen twee gebieden bewoonden, vormden zij als het ware overbruggingen en in zoverre is hun naam G’shuri in beide gevallen zeer toepasselijk. In het volgende hoofdstuk is dit zeer zeker het geval.

Ma’acha, de dochter van Tal’mái, de koning van Geshur

In de ijzertijd was Geshur een Aramees koninkrijkje, dat betrekkingen onderhield met het hof van koning David, die volgens de Bijbelse chronologie van 1010 v.G.T. tot 970 v.G.T. veertig jaar regeerde, waarvan zeven jaar over Yehuda [Juda] vanuit Chev’ron [Hebron] en 33 jaar over het Verenigd Koninkrijk Israël vanuit Yerushalayim [Jeruzalem]. Nadat hij koning over Juda was geworden, trouwde David met Ma’acha [Maächa], een Geshuri-prinses. Davids huwelijk met de dochter van koning Talmai van Geshur bracht een dynastieke alliantie tussen beide koninkrijken tot stand. Uit dit huwelijk werden twee kinderen geboren: zijn derde zoon Av’shalom [Absalom] en diens zusje Tamar.

Uit de beide verslagen in de Hebreeuwse Bijbel over de geboorte van Av’shalom blijkt, dat Geshur in die tijd inderdaad nog wel een zelfstandig koninkrijk was, of Tal’mái, de vader van prinses Ma’acha, slechts de koning was van een stadstaat of van een groter koninkrijk dat de hele Golan omvatte, blijft onduidelijk: “David kreeg in Chev’ron [Hebron] zes zonen: de oudste was Am’non [Amnon], een zoon van Achinoam uit Yiz’r’el [Jizreël]; de tweede was Kil’av [Kileab], een zoon van Avigayil [Abigail], de vroegere vrouw van Naval [Nabal] uit Kar’mel [Karmel]; de derde was Av’shalom [Absalom], een zoon van Ma’acha [Maächa], die een dochter was van koning Tal’mái [Talmai] van Geshur [Gesur]; de vierde was Adoniya [Adonia], een zoon van Chagit [Chaggit]; de vijfde was Sh’fat’ya [Sefatja], een zoon van Avital [Abitai]; en de zesde was Yit’r’am [Jitream], een zoon van Davids vrouw Eg’la [Egla]. Dat waren de zonen die David in Chev’ron [Hebron] kreeg!” (בְּשׂוּמְאֵל Sh’mu’el bet [2 Samuël] 3:2-5, NBV) **Bahasa Indonesia:** “Dan lahirlah anak-anak Daud di Hebron. Dan anak sulungnya bernama Amnon, dari Ahinoam, wanita Yizreel. Dan yang kedua dialah Kileab, dari Abigail istri Nabal, orang Karmel. Yang ketiga ialah Absalom, anak dari Maakha, anak perempuan Talmai raja Gesur. Dan yang keempat ialah Adonia anak Hagit. Dan yang kelima ialah Sefaca, anak dari Abitai.

Dan yang keenam ialah Yitream, dari Eglā istri Daud. Semuanya ini dilahirkan bagi Daud di Hebron!” en: “Dat zijn de zonen die David in Chev’ron [Hebron] kreeg: de oudste was Am’nōn [Amnon], een zoon van Achinoam uit Yiz’r’el [Jizreël]; de tweede was Daniyel [Daniël], een zoon van Avigayil [Abigail] uit Kar’mel [Karmel]; de derde was Av’shalom [Absalom], een zoon van Ma’acha [Maächa], die een dochter was van koning Tal’māi [Talmai] van Geshur [Gesur]; de vierde was Adoniya [Adonia], een zoon van Chagit [Chaggit]; de vijfde was Sh’fat’ya [Sefatja], een zoon van Avital [Abital]; de zesde was Yit’r’am [Jitream], een zoon van zijn vrouw Eg’la [Egla]. Zes zonen kreeg hij in Chev’ron [Hebron], waar hij zeven jaar en zes maanden regeerde!” (דברי הימים א’ Div’rei haYamim alef [1 Kronieken - 1 Tawarikh] 3:1-4, NBV).

Bahasa Indonesia: “Inilah anak-anak Daud yang dilahirkan baginya di Hebron: Yang sulung ialah Amnon anak Ahinoam, wanita Yisreel. Yang kedua ialah Daniel anak Abigail, wanita Karmel. Yang ketiga ialah Absalom anak Maakha, putri Talmai, raja Gesur. Yang keempat ialah Adonia anak Hagit. Yang kelima ialah Sefaca anak Abital. Yang keenam ialah Yitream, dari Eglā, istrinya. Keenam anak ini dilahirkan baginya di Hebron, dan dia memerintah di sana selama tujuh tahun enam bulan!”

Av’shaloms vlucht naar Geshur

Tamar, de dochter van koning David en de Geshuri-prinses Ma’acha, schijnt een bijzonder mooi meisje geweest te zijn, en haar schoonheid bleef niet onopgemerkt bij haar oudere halfbroer, de kroonprins Am’nōn, die smoorverliefd op haar was. In שמואל ב’ Sh’mu’el bet [2 Samuël] 13:1-2 lezen we hierover: “Enige tijd later gebeurde het volgende: Av’shalom [Absalom], een zoon van David, had een zuster die Tamar heette. Ze was heel mooi. Am’nōn, de oudste zoon van David, werd verliefd op haar. Maar omdat ze als jong meisje onder streng toezicht stond, zag hij geen kans om haar te benaderen. Hij werd bijna ziek van verlangen naar zijn halfzuster!” **Bahasa Indonesia:** “Dan sesudah itu terjadilah bahwa Absalom anak Daud mempunyai seorang adik perempuan yang cantik, dan namanya adalah Tamar. Dan Amnon, anak Daud mencintainya. Dan Amnon menderita, bahkan menjadi sakit karena Tamar, saudaranya. Sebab dia seorang perawan, dan itu sulit di mata Amnon untuk berbuat sesuatu kepadanya!” Na een tijd kon hij zich niet langer beheersen en wist haar via een list te overweldigen. In vers 14 lezen wij, dat hij haar ontetoorde en verkrachtte. Toen dit David ter ore kwam, werd hij weliswaar woedend, maar voor de rest deed hij er niets mee en liet zijn zoon en troonopvolger ongestraft. Tamar’s volle broer Av’shalom daarentegen haatte zijn halfbroer vanaf deze dag en liet het er niet bij zitten. Hij wachtte twee jaar, en op een onverwacht moment liet hij de verkrachter van zijn zus vermoorden. David werd overmand door woede en verdriet, maar Yonadav, de zoon van David’s broer Shima, nam het voor Av’shalom op en zei in vers 32: “Vanaf de dag dat Am’nōn zijn zuster Tamar had ontetoorde, beschouwde Av’shalom het immers als zijn plicht om hem te doden!” **Bahasa Indonesia:** “Sebab ia telah ditentukan dengan perintah Absalom sejak hari dia merendahkan Tamar, saudaranya!” Wat hij daarmee wilde zeggen was, dat zijn neef Av’shalom naar algemeen gebruikelijke Oosterse maatstaven geen moord had begaan, maar voldaan had aan zijn ereplicht als broer. David dacht daar echter anders over, want hij hield van zijn zoon Am’nōn.

Na de moord op zijn halfbroer Am’nōn vluchtte Av’shalom naar het paleis van zijn grootvader in het koninkrijk Geshur, het geboorteland van zijn moeder: “Ondertussen vond Av’shalom [Absalom] een veilig heenkomen bij Tal’māi [Talmai], de zoon van Amichur [Ammichur], de koning van Geshur [Gesur], terwijl David bleef rouwen om zijn zoon!” (שמואל ב’ Sh’mu’el bet [2 Samuël] 13:37, NBV). **Bahasa Indonesia:** “Dan Absalom melarikan diri dan pergi kepada Talmai anak Amihur, raja Gesur. Dan Daud berduka untuk anaknya sepanjang waktu!” Archeologen zijn het er over het algemeen met elkaar over eens dat de hoofdstad van het koninkrijk Geshur zich in et-Tell bevond, een opgravingplaats die door sommigen wordt geïdentificeerd met de stad Beit Tzaida [Bethsaïda], bekend uit het Nieuwe Testament, en daarom op Israëliische plattegronden vaak als תל בית צידה Tel Beit Tzaida aangegeven wordt, hetgeen echter omstreden is. Ik zal daar de volgende keer nader op ingaan. Feit is in elk geval, dat de site van et-Tell met gemak de grootste en sterkste stad ten oosten van de Jordaanvallei moet zijn geweest in de tijd van David. Opgravingen brachten resten aan het licht,

die aangeven dat deze stad in de 10e eeuw v.G.T. werd gesticht, dus in de Bijbelse periode, en blijkbaar toebehoorde aan het Koninkrijk Geshur. De eerste opgravingen in het gebied werden in 1987 uitgevoerd door het Golan Research Institute. Et-Tell werd zowel tijdens de Bronstijd alsook de IJzertijd bewoond en ligt ca. 1,5 km ten noorden van het Meer van Galilea en ten oosten van de Jordaanmonding.

Deze versterkte rijke stad wordt door vrijwel alle onderzoekers geassocieerd met de Bijbelse G'shuri [Gesurieten]. Vanwege de omvang van de stad met een dubbele stadsmuur van wel zes meter dik en indrukwekkende vestingwerken alsook de betekenis van de vondsten wordt door velen aangenomen dat et-Tell de hoofdstad was van het koninkrijk Geshur. Er werd een groot gebouw uit de IJzertijd II blootgelegd en er werden veel scherven aardewerk gevonden. De meest indrukwekkende archeologische vondst was o.a. een structuur, die een groep van twintig archeologen onder leiding van Rami Arav in Stratum V ontdekte en die als een stadspoort, daterend uit de 8^e eeuw v.G.T. geïdentificeerd werd. Vanaf 2024 hebben archeologen ook de noordwestelijke kamermuur van de Gesuritische stadspoort van Stratum VI gevonden, die uit de 11^e-10^e eeuw v.G.T. dateert. Het belangrijkste was in elk geval de vondst van de stadspoort uit de Bijbelse periode met een buitenste en een binnenste poort, de laatste met vier kamers en een verhoging of een spreekgestoelte voor de binnenste poort. Het is de grootste en meest complete stadspoort in het Midden-Oosten. Volgens deze vondsten was de vindplaats et-Tell derhalve een versterkte stad met een wal, een muur en een grote poort, geflankeerd door twee torens. Vlakbij de poort, aan de buitenkant, bevond zich een cultusplatform met daarop een basaltsteen, versierd met de afbeelding van een god met een stierenkop, die mogelijk de Aramese god Hadad voorstelt. Verder werden bij deze offerplaats fragmenten van een bekken, offervaten, een altaar en botten van geofferde dieren gevonden alsook versierde steles en inscripties ter ere van de opdracht. Deze vondsten onthullen de religieuze praktijken van de Gesurieten en bewijzen dat et-Tell en dus ook Geshur cultureel en religieus zeer divers was met sterke invloeden van naburige landen en volken. Hun religieuze eredienst lijkt te zijn gecentreerd rond de aanbidding van de maangod in de vorm van een stier, die gebruikelijk was in het zuiden van Aram, terwijl een Egyptische invloed te zien is in hun kunst en amuletten. De stierenstele van de stadspoort is alternatief geïnterpreteerd als een symbool van de oppergod Hadad, verantwoordelijk voor de regenval; de maangod, die de zwelling van de rivieren veroorzaakte; of een combinatie van beide. De invloed van de Israëlitische religie kan worden gezien in eetgewoonten en de selectie van offerdieren.

Gezien het feit, dat de vindplaats et-Tell, die doorgaans ook Tel Beit Tzaida wordt genoemd, door de meeste archeologen als de hoofdstad van het koninkrijk Geshur wordt gezien, kunnen we ervan uitgaan, dat zich daarin ook het paleis van koning Tal'mai bevond, waar zijn kleinzoon Av'shalom [Absalom] verbleef.

Av'shaloms terugkeer uit Geshur

“Toen Av'shalom drie jaar in Geshur woonde, waar hij een veilig heenkomen gevonden had, vatte koning David het plan op om tegen Av'shalom ten strijde te trekken, want de rouw over de dood van Am'non was voorbij!” (ב) שמואל' (Sh'mu'el bet [2 Samuël] 13:38-39, NBV). **Bahasa Indonesia:** *“Dan Absalom telah melarikan diri, dan telah pergi ke Gesur, dan berada di sana selama tiga tahun. Dan Raja Daud memutuskan untuk pergi kepada Absalom karena Daud telah terhibur atas Amnon, karena dia telah mati!”* Het was Yoav [Joab], de legeraanvoerder en neef van David, niet ontgaan, dat de koning zijn zoon vijandig gezind was en probeerde hem via een list op andere gedachten te brengen en hem milder te stemmen, om daarmee een verzoening tussen vader en zoon tot stand te brengen, hetgeen hem tot op zekere hoogte lukte: *“De koning zei tegen Yoav: Goed dan, ik zal doen waar u op aanstuurt. U kunt mijn zoon Av'shalom terughalen. Yoav knielde, boog diep voorover en zei: ik dank u, mijn heer en koning, dat u mij goedgezind bent en mijn verzoek inwilligt. Daarop vertrok hij naar Geshur [Gesur] en haalde Av'shalom [Absalom] terug naar Yerushalayim [Jeruzalem]. Toen zei de koning: Laat hij rechtstreeks naar zijn huis gaan, want ontvangen zal ik hem niet!”* (ב) שמואל' (Sh'mu'el bet [2 Samuël] 14:21-24, NBV). **Bahasa Indonesia:** *“Dan raja berkata kepada Yoab: Ketahuilah sekarang, aku telah melakukan hal ini. Jadi pergilah, bawalah pulang orang muda itu, Absalom. Dan bersujudlah Yoab di atas tanah, dan menyembah serta memuliakan raja. Dan Yoab*

berkata: Pada hari ini hambamu telah mengetahui bahwa aku telah mendapatkan kemurahan di matamu, tuanku, ya raja, dalam hal ini raja telah mengabulkan permohonan hambanya. Dan Yoab bangkit dan pergi ke Gesur dan membawa Absalom ke Yerusalem. Lalu raja berkata: Biarlah dia kembali ke rumahnya, dan dia tidak akan melihat wajahku. Maka Absalom pergi ke rumahnya, dan dia tidak melihat wajah raja!”

Zo keerde Av'shalom na drie jaar uit Geshur terug naar huis, maar bij zijn terugkomst werd hij niet uitgenodigd om zijn vader David te ontmoeten. Toen hij na twee volle jaren nog steeds niet door de koning werd ontvangen, ontbood hij Yoav, de zoon van Tz'ruya [Zeruja], en zei tegen hem: “Ik heb u laten roepen om u te vragen naar de koning te gaan en hem uit mijn naam te zeggen: Waarom ben ik eigenlijk uit Geshur [Gesur] teruggekomen? Het was beter geweest als ik daar was gebleven. Ik wil nu dat u mij ontvangt. Als mij iets te verwijten valt, laat me dan ter dood brengen. Yoav [Joab] ging naar de koning en vertelde het hem. Toen liet de koning Av'shalom komen. Hij knielde voor de koning en boog diep voorover, en de koning kuste Av'shalom!” (בְּשִׁמוֹעַל Sh'mu'el bet [2 Samuël] 14:32-33, NBV). **Bahasa Indonesia:** “Lihatlah aku mengirim kepadamu dengan berkata: Datanglah kemari, dan aku akan mengutus engkau kepada raja untuk berkata: Mengapa aku telah datang dari Gesur? Itu lebih baik bagiku untuk tetap di sana. Dan sekarang, biarlah aku melihat wajah raja, dan jika ada kesalahan padaku, lalu biarkan dia menghukumku. Dan Yoab datang kepada raja dan memberitahukan kepadanya. Lalu ia memanggil Absalom; dan dia datang kepada raja, dan bersujud kepadanya dengan mukanya ke tanah di hadapan raja. Dan raja memberikan sebuah ciuman kepada Absalom!”

Het leek alsof er nu daadwerkelijk een verzoening tussen vader en zoon had plaatsgevonden, maar schijn bedriegt. Av'shalom was verbitterd en organiseerde in het geheim een wijdvertakte samenzwering tegen zijn vader David. Hij wachtte nog vier jaar totdat hij een voorwendsel vond om naar zijn geboorteplaats Chev'ron [Hebron] te gaan en daar het koningschap op te eisen: “Toen er vier jaar verstreken waren zei Av'shalom [Absalom] tegen de koning: Ik vraag u toestemming om naar Chev'ron [Hebron] te gaan en de gelofte in te lossen die ik de Eeuwige heb gedaan. Ik heb tijdens mijn verblijf te Geshur [Gesur] in Aram namelijk aan de Eeuwige beloofd dat ik Hem eer zou bewijzen wanneer Hij ervoor zorgde dat ik in Yerushalayim [Jeruzalem] terugkeerde. De koning antwoordde: Ga gerust. Av'shalom ging op weg naar Chev'ron. Eerst stuurde hij echter handlangers naar alle stamgebieden van Israël met de boodschap: Zodra het geluid van de shofar [ramshoorn] klinkt, moeten jullie dit bekendmaken: Av'shalom is in Chev'ron tot koning uitgeroepen!” (בְּשִׁמוֹעַל Sh'mu'el bet [2 Samuël] 15:7-10, NBV). **Bahasa Indonesia:** “Dan pada akhir tahun ke empat puluh, terjadilah, Absalom berkata kepada raja: Mohon, biarkanlah aku pergi dan aku akan membayar nazarku, yang telah aku nazarkan kepada Tuhan di Hebron. Sebab hambamu telah menazarkan sebuah nazar ketika hamba tinggal di Gesur, di Aram, dengan mengatakan: Jika Tuhan sungguh-sungguh membawaku pulang ke Yerusalem, maka aku akan melayani Tuhan. Dan raja berkata kepadanya: Pergilah dengan damai sejahtera! Dan dia bangkit lalu pergi ke Hebron. Dan Absalom mengirimkan matamata di antara seluruh suku Israel dengan mengatakan: Ketika kamu mendengar bunyi sangkakala, kemudian kamu harus berkata: Absalom adalah raja di Hebron!” Zo pleegde Av'shalom een staatsgreep en trok met zijn leger Jeruzalem binnen terwijl David met zijn getrouwen moest vluchten naar Machanayim [Mahanaïm], het huidige Tall adh-Dhahab al-Gharbi, in Gil'ad [Gilead] aan de overkant van de Jordaan. In de bossen van Ef'rayim [Efraïm] kwam het in hoofdstuk 18:6-8 uiteindelijk tot een treffen. Het leger van Av'shalom werd verslagen door de trouw gebleven troepen van David. Het was een grote slachtpartij, waarbij die dag twintigduizend mannen sneuvelen. Ook Av'shalom zelf overleefde dit niet. Op zijn vlucht door het dichte bos raakte zijn lange haar verstrikt in de dikke takken van een grote eik. Terwijl zijn muilddier verder rende, bleef hij met zijn haren tussen hemel en aarde aan de tak hangen en werd in vers 15 door David's legeraanvoerder Yoav [Joab] en tien van zijn soldaten gedood. Hoe zijn grootvader, de koning van Geshur hierop reageerde en hoe er een einde aan de zelfstandigheid van zijn kleine koninkrijk kwam, staat in de geschriften nergens vermeld.

De koninklijke familie van Geshur in David's koninklijke lijn

Maar hoewel de staatsgreep uiteindelijk mislukte en Av'shalom werd gedood vanwege zijn verraad aan het huis van zijn vader, vermeldt de Bijbel dat de koninklijke familie van Geshur

nog steeds deel uitmaakte van Davids koninklijke lijn. Av'shalom had een dochter, die hij naar zijn moeder Ma'acha noemde, en zij was de favoriete vrouw van Sh'lomo's [Salomo's] zoon Rechav'am [Rehabeam]: *"Rechav'am trouwde met Machalat. Zij was een dochter van Yerimot, een zoon van David, en Avichayil [Abihail], een dochter van Yishai's [Isai's] zoon Eliav [Eliab]. Ze baarde hem de zonen Y'ush [Jeüs], Sh'mar'ya [Semarja] en Zaham. Later nam hij Ma'acha tot vrouw, de dochter van Av'shalom. Zij baarde hem Aviya [Abia], Atai [Attai], Ziza en Sh'lomit [Selomit]. Van al zijn vrouwen en bijvrouwen - hij had in totaal achttien vrouwen en zestig bijvrouwen, bij wie hij achtentwintig zonen en zestig dochters verwekte - hield Rechav'am het meest van Ma'acha, de dochter van Av'shalom!"* (בְּרֵי הַיָּמִים ב) Div'rei haYamim bet [2 Kronieken - 2 Tawarikh] 11:18-21, NBV). **Bahasa Indonesia:** *"Dan Rehabeam mengambil seorang istri baginya, yaitu Mahalat, anak perempuan Yerimot anak Daud dengan Abihail anak perempuan Eliab anak Isai. Dan dia melahirkan baginya anakanak lelaki, yaitu Yeush dan Semarya dan Zaham. Dan sesudah dia, dia mengambil Maakha, anak perempuan Absalom, dan dia melahirkan baginya Abia dan Atai dan Ziza dan Selomit. Dan Rehabeam mencintai Maakha anak perempuan Absalom melebihi semua istri dan gundik-gundiknya karena dia telah mengambil delapan belas istri dan enam puluh gundik; dan dia memperanakkan dua puluh delapan anak laki-laki dan enam puluh anak perempuan!"*

Uit dit huwelijk met Ma'acha werd de volgende koning van Juda, Aviya [Abia], geboren: *"Haar zoon Aviya [Abia] wilde hij tot troonopvolger maken, en daarom stelde hij hem aan het hoofd van zijn broers!"* (vers 22). **Bahasa Indonesia:** *"Dan Rehabeam mengangkat Abia anak Maakha sebagai kepala, sebagai pemimpin di antara saudara-saudaranya, dengan maksud menjadikannya raja!"* In de boeken der Koningen worden sommige namen anders geschreven dan in de Kronieken. Av'shalom [Absalom] heet hier Avishalom [Abisalom] en Aviya [Abia] is Aviyam [Abiam]: *"Toen Rechav'am stierf, werd hij begraven bij zijn voorouders in de Davidsburcht. (...) Zijn zoon Aviyam [Abiam] volgde hem op. (...) Drie jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn moeder was Ma'acha [Ma'acha], de dochter van Avishalom [Abisalom]. Hij bedreef alle zonden die zijn vader vóór hem had bedreven en was, in tegenstelling tot zijn voorvader David, de Eeuwige, zijn G'd, niet met heel zijn hart toegedaan!"* (מְלָכִים א) M'lachim alef [1 Koningen - 1 Raja-Raja] 14:31 en 15:2-3). **Bahasa Indonesia:** *"Lalu Rehabeam mendapat perhentian bersama leluhurnya, dan dikuburkan di samping leluhurnya di kota Daud. (...) Maka Abiam anaknya memerintah menggantikannya. (...) Dan dia memerintah selama tiga tahun di Yerusalem. Dan nama ibunya adalah Maakha, putri Abisalom. Dan dia hidup dalam segala dosa ayahnya, yang telah ayahnya lakukan sebelumnya, dan hatinya tidak sepenuhnya berpaut kepada Tuhan, Elohimnya, seperti Daud, leluhurnya!"* Dat lag waarschijnlijk aan zijn opvoeding door zijn moeder Ma'acha, die de godin Ashera diende.

Zijn zoon en opvolger daarentegen diende de Eeuwige: *"Toen Aviyam bij zijn voorouders te ruste ging, werd hij begraven in de Davidsburcht. Zijn zoon Asa volgde hem op. (...) Eenenvoertig jaar regeerde hij in Jeruzalem. Zijn grootmoeder was Ma'acha, de dochter van Avishalom. Net zoals zijn voorvader David deed Asa wat goed is in de ogen van de Eeuwige. Hij joeg de mannen die tempelprostitutie bedreven het land uit en verwijderde alle godenbeelden die zijn voorouders hadden gemaakt. Zijn grootmoeder Ma'acha ontnam hij zelfs haar koninklijke titel, omdat ze een aanstootgevend beeld van Ashera had laten maken. Het beeld hakte hij in stukken en hij verbrandde het in de bedding van de Qid'ron [Kidron]!"* (מְלָכִים א) M'lachim alef [1 Koningen - 1 Raja-Raja] 15:8 en 10-13, NBV). **Bahasa Indonesia:**

"Kemudian, Abiam mendapat perhentian bersama dengan leluhurnya dan mereka menguburkannya di kota Daud. Maka Asa, anaknya, memerintah menggantikannya. (...) Dan dia memerintah selama empat puluh satu tahun di Yerusalem. Neneknya bernama Maakha putri Abisalom. Asa melakukan apa yang benar di mata Tuhan seperti Daud, leluhurnya. Dan dia menyingkirkan pelacuran kuil dari negeri itu dan menjauhkan segala berhala yang leluhurnya telah membuatnya. Dan juga Maakha, ibunya, bahkan dia memecatnya sebagai ibu suri karena dia telah membuat bagi Ashera hal yang mengerikan. Dan Asa menghancurkan hal yang mengerikan itu dan membakarnya di sungai Kidron!"

Zowel de koningen David en Sh'lomo alsook hun uit de koninklijke familie van Geshur afstammende troonopvolgers Rechav'am, Aviya en Asa komen wij in het geslachtsregister van Yosef tegen, de echtgenoot van Mir'yam [Maria]. Zij werd de moeder van Yeshua [Jezus], die

Mashiach [Christus] genoemd wordt: *“David was de vader van Sh'lomo [Salomo]. Sh'lomo's moeder was de vrouw van Uriya [Uria]. Sh'lomo was de vader van Rechav'am [Rehabeam]; Rechav'am de vader van Aviya [Abia]. Aviya was de vader van Asa...”* (מתת'יהו Matit'yahu [Mattheüs] 1:6-8, Het Boek). **Bahasa Indonesia:** *“Dan Raja Daud memperanakkan Salomo dari istri Uri; dan Salomo memperanakkan Rehabeam; dan Rehabeam memperanakkan Abia; dan Abia memperanakkan Asa...”* Heel bijzonder, dat de man die door HaShem werd uitverkoren om de stiefvader van de Mashiach te zijn, niet alleen een verre nakomeling van koning David is, maar ook van Ma'acha, de dochter van koning Tal'mai van Geshur! Na Davids tijd wordt Geshur als koninkrijk en als land en de G'shuri [Gesurieten] als volk niet meer genoemd in de Bijbel en zijn waarschijnlijk evenals hun noorderburen, de Ma'achati, volledig opgegaan in het koninkrijk en het volk Israël.

De Golanhoogten ten tijde van de koningen van Israël

Na de dood van Sh'lomo [Salomo] en de splitsing van zijn rijk behoorden de Golanhoogten samen met het Hermongebergte, de Bashan en Gil'ad [Gilead], de stamgebieden van Oost-M'nashe [Manasse], R'uven [Ruben] en Gat tot de overjordaanse gebiedsdelen van het noordelijke koninkrijk Israël, ook wel het 'Tienstammenrijk' genoemd.

De rivaliteit tussen de koninkrijken Aram en Israël leidde tot talrijke militaire botsingen in de regio's Golan, Bashan en Gil'ad gedurende de 9^e en 8^e eeuw v.G.T., zoals de beide boeken van de Koningen ons vertellen. Daar lezen we, dat koning Achav [Ahab], die van 874 tot 852 v.G.T. over Israël regeerde, koning Ben-Hadad II van Damascus (865-842 v.G.T.) bij Afeq ten oosten van het Meer van Galilea in de zuidelijke Golan versloeg: *“Het volgende jaar monsterde Ben-Hadad het leger van Aram en trok op naar Afeq [Afek], om daar de strijd met Israël aan te binden. Toen ook de troepen van Israël gemonsterd en bevoorrad waren, trokken ze de vijand tegemoet. Opgesteld tegenover de Arameeërs, die het hele terrein vulden, waren zij niet veel meer dan twee onbeduidende kudden geiten. De G'dsman diende zich bij de koning van Israël aan en zei: Dit zegt de Eeuwige: Aram heeft gezegd dat de Eeuwige een berggod is, en niet een god van de vlakten. Daarom zal Ik deze hele legermacht aan jullie uitleveren, zodat jullie beseffen dat Ik de Eeuwige ben! Zes dagen lang stonden de legers tegenover elkaar, en op de zevende dag barstte de strijd los. De Israëlieten versloegen de Arameeërs: honderdduizend man voetvolk op één dag! De Arameeërs die de slag overleefden vluchtten de stad Afeq in, maar de stadsmuur stortte in en verpletterde hen: zevenentwintigduizend man. Ook Ben-Hadad was de stad in gevlucht en hield zich schuil op een verborgen plek in een huis!”* (מלכים א' M'lachim alef [1 Koningen - 1 Raja-Raja] 20:26-30). **Bahasa Indonesia:** *“Dan terjadilah pada pergantian tahun, Benhadad memanggil orang-orang Aram, lalu maju ke Afek untuk berperang melawan orang Israel. Orang Israel pun dipanggil dan dibekali. Lalu mereka berangkat menghadapinya. Orang Israel berkemah berhadapan dengan mereka, seperti dua kawanan kambing. Dan orang Aram memenuhi daerah itu. Dan abdi Elohim mendekati raja Israel dan berkata: Beginilah Tuhan berfirman: Karena orang Aram itu telah berkata: Tuhan Elohim gunung-gunung dan bukan Elohim lembah, oleh karena itu Aku akan menyerahkan seluruh tentara yang besar itu ke dalam tanganmu supaya kamu mengetahui bahwa Akulah Tuhan! Dan mereka berkemah berhadaphadapan selama tujuh hari. Dan terjadilah pada hari yang ketujuh, pecalah pertempuran. Dan orang-orang Israel menewaskan orang-orang Aram sebanyak seratus ribu pejalan kaki dalam satu hari. Dan sisanya melarikan diri ke Afek, ke kota itu. Tetapi temboknya roboh menimpa dua puluh tujuh ribu orang yang tersisa itu. Sementara itu, Benhadad melarikan diri dan masuk ke dalam kota, lalu bersembunyi di ruang yang paling dalam!”*

Volgens sommige historici zou deze overwinning in het jaar 854 v.G.T. hebben plaatsgevonden bij de opgravingslocatie Tel Soreg ten zuidwesten van Kibbutz Afiq, die daarom naar de bijbelse stad Afeq vernoemd zou zijn. Archeologen als Moshe Kochavi en Pirhiya Beck hebben daar in 1987-1988 inderdaad de ruïnes van een versterkte nederzetting uit de negende en achtste eeuw v.G.T. ontdekt, maar Kochavi vond het te klein om de rol te vervullen die aan de stad Afeq in de Bijbel wordt toegeschreven en ziet daarin eerder een Gesuritische vesting. Evenals Yohanan Aharoni geeft hij er daarom de voorkeur aan, om de aanzienlijk grotere en met een muur omgeven opgravingsplaats Tel Ein Gev met het Bijbelse Afeq te identificeren.

Helaas bekeerden koning Achav en zijn opvolgers zich niet van hun afgoderij en zelfs Yehu (841-814 v.G.T.), die dat wel deed, liet de gouden kalveren in Beit El [Bethel] en Dan ongemoeid. Daarom liet de Eeuwige het toe, dat de Golan, het Hermongebergte, Bashan en Gil'ad tijdelijk in Aramese handen kwam: *"Chaza'el [Hazaël] veroverde op de Israëlieten het hele gebied ten oosten van de Jordaan: heel Gil'ad, het stamgebied van Gad, R'uven en M'nashe, vanaf Aro'er aan de Ar'non, en behalve Gil'ad ook Bashan!"* (מלכים ב' [2 Koningen - 2 Raja-Raja] 10:32-33, NBV). **Bahasa Indonesia:** *"Hazael memukul mereka di seluruh perbatasan Israel, dari Yordan sampai ke arah matahari terbit, seluruh tanah Gilead, orang Gad, orang Ruben dan orang Manashe, dari Aroer di tepi sungai Arnon, bahkan Gilead dan Basan!"* In hoofdstuk 13:17 profeteerde Elisha [Elisa] echter, dat koning Yoash, die van 798 tot 782 v.G.T. over Israël regeerde, de Arameeërs zou overwinnen en verpletteren, en ook deze keer weer bij dezelfde stad Afeq in de Golan: *"Bij Afeq zult u Aram vernietigend verslaan!"*, **Bahasa Indonesia:** *"Karena engkau akan mengalahkan orang-orang Aram di Afek sampai habis!"*, hetgeen daadwerkelijk gebeurde: Na Chaza'els dood werden alle steden in de overjordanse gebieden Bashan en Gil'ad alsook in de gebieden ten westen van de Jordaan door de Israëlieten heroverd: *"Yoash [Joas], de zoon van Yeho'achaz, heroverde op Ben-Hadad III, de zoon van Chaza'el, de steden die de vader van Ben-Hadad in de oorlog op Yeho'achaz [Joachaz] veroverd had. Driemaal bracht hij hem een nederlaag toe en hij heroverde de steden voor Israël!"* (מלכים ב' [2 Koningen - 2 Raja-Raja] 13:25, NBV). **Bahasa Indonesia:** *"Dan Yoas, anak Yoahas, kembali dan merebut kota-kota dari tangan Benhadad, anak Hazael, yang telah merampasnya dari tangan Yoahas, ayahnya dalam peperangan. Yoas mengalahkannya tiga kali dan dia merebut kembali kota-kota Israel!"*

In het jaar 732 v.G.T. maakte Tiglat-Pileser III, de machtige koning van Assyrië, echter een einde aan de Israëlitische heerschappij over Geshur, Ma'acha, Bashan, en Gil'ad en voegde al deze overjordanse gebieden, en tien jaar later ook de rest van Israël, toe aan het Assyrische rijk, hetgeen werd opgevolgd door het Babylonische en het Perzische Rijk. In de 5e eeuw v.G.T. stonden de Perzische koningen Cyrus [Koresh] en zijn opvolgers toe dat niet alleen Juda, maar ook de Golanhoogten, de Bashan en Gil'ad weer herbewoond werden door Joodse ballingen uit Perzië naar deze regio terug te sturen, een feit dat is opgemerkt in het Mozaïek van Rechof [Rehob]. Dit was al tijdens de ballingschap voorspeld in Jeremia 50:19, en de vervulling daarvan is nog steeds in volle gang. Am Yis'rael chai [het volk Israël leeft]! Amen!

Werner Stauder